

گزینه مطلوب بازیگران خاورمیانه؛ ترامپ یا بایدن؟

هدف نوشتار حاضر بررسی گزینه مطلوب ریاست‌جمهوری آمریکا برای بازیگران منطقه‌ای است؛ از این‌رو در نوشتار پیش‌رو به دلایل استقبال هر یک از بازیگران خاورمیانه از نامزدهای دموکرات یا جمهوری‌خواه پرداخته شده است.

مقدمه

پیروزی رئیس‌جمهور دموکرات یا جمهوری‌خواه در ایالات‌متحده، همواره پارامتر تأثیرگذاری در تحولات خاورمیانه و عامل مهمی در کاهش یا تشدید تنش و بحران در این منطقه کشمکش‌پرور و رخنه‌پذیر بوده است؛ از این‌رو با آغاز کارزار انتخاباتی دونالد ترامپ و جو بایدن، انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۲۰ آمریکا به مهم‌ترین موضوع برای بازیگران منطقه‌ای تبدیل شده است. با نزدیک شدن موعد برگزاری انتخابات ۳ نوامبر ۲۰۲۰ که یکی از جنجال‌برانگیزترین و دشوارترین انتخابات تاریخ آمریکا نیز به شمار می‌رود، نگاه همه بازیگران خاورمیانه به نتیجه این انتخابات معطوف شده است. بازیگران خاورمیانه نسبت به پیروزی یکی از دو نامزد انتخاباتی دیدگاه متفاوتی دارند؛ برخی از بازیگران به قدرت رسیدن بایدن و برخی دیگر باقی ماندن ترامپ در مقام ریاست‌جمهوری را در راستای منافع خود ارزیابی می‌کنند. هدف نوشتار حاضر بررسی گزینه مطلوب ریاست‌جمهوری آمریکا برای بازیگران منطقه‌ای است؛ از این‌رو در نوشتار پیش‌رو به دلایل استقبال هر یک از بازیگران خاورمیانه از نامزدهای دموکرات یا جمهوری‌خواه پرداخته شده است.

گزینه مطلوب محور ریاض به رهبری عربستان سعودی

بازیگران عضو محور سعودی شامل ریاض، ابوظبی، منامه و قاهره به دلایل متعددی از پیروزی جو بایدن در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا نگران هستند. روابط ریاض - واشنگتن که در دوره دوم ریاست‌جمهوری باراک اوباما، تحت‌تأثیر مؤلفه‌هایی نظیر: سیاست نگاه به شرق و کاهش مداخله‌گری آمریکا در خاورمیانه، حل‌وفصل برنامه هسته‌ای ایران و حمایت عربستان سعودی از تروریسم متزلزل شده بود با تکیه زدن دونالد ترامپ بر مسند ریاست‌جمهوری دوباره قدرتمند شد. عربستان از سال ۲۰۱۶ و در پی انتخاب ترامپ به ریاست‌جمهوری آمریکا، توانست پل ارتباطی خود را با این کشور ترمیم کند و به سرعت پل‌های ارتباطی جدیدی مانند ارتباط شخصی با سران و مقام‌های آمریکایی از جمله شخص ترامپ و جرد کوشنر ایجاد کند. در همین راستا دونالد ترامپ، در ژانویه ۲۰۱۷ ریاض را به عنوان نخستین مقصد سفر خارجی خود انتخاب کرد. اما پیروزی احتمالی جو بایدن دموکرات در انتخابات ریاست‌جمهوری می‌تواند یادآور روابط پرتنش عربستان و آمریکا در دوره باراک اوباما باشد. سایر کشورهای عضو محور سعودی نیز از ریاست‌جمهوری مجدد ترامپ حمایت می‌کنند.

یکی از دلایل عمده نگرانی محور سعودی از شکست ترامپ و پیروزی بایدن در انتخابات، افزایش فشارها علیه این کشورها در ایالات متحده و مجامع بین‌المللی درخصوص پرونده‌های حقوق بشر است؛ زیرا موضوع حقوق بشر برای دموکرات‌ها دارای اهمیت بیشتری نسبت به جمهوری خواهان است. واکنش واشنگتن نسبت به مسائل حقوق بشر در زمان ریاست‌جمهوری شخص دموکرات یا جمهوری خواه همواره متفاوت بوده است. باراک اوباما، بارها دولت‌های عضو محور سعودی را به دلیل نقض حقوق بشر محکوم کرده بود. جو بایدن نیز از سیاست چهارساله ترامپ در قبال کشورهای عضو محور سعودی انتقاد کرده است. به همین جهت کشورهای عضو محور سعودی که طی سال‌های گذشته بارها توسط سازمان عفو بین‌الملل و دیده‌بان حقوق بشر به بازداشت، شکنجه، ربایش و وضعیت غیرقانونی نگهداری شهروندان و افراد مقیم این کشورها متهم شده‌اند از پیروزی دموکرات‌ها در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا نگران هستند. به خصوص که بایدن با انتقاد از سیاست‌های عربستان سعودی و امارات تأکید کرده که ائتلاف سعودی باید بهای جنگ در یمن را بپردازد. بایدن همچنین بارها از ترور وحشیانه جمال خاشقچی انتقاد کرده و محمد بن سلمان، ولیعهد سعودی را متهم اصلی این ترور دانسته است. بایدن پیرامون پرونده حقوق بشر مصر نیز در توییتهای نوشت: بازداشت، شکنجه و تبعید فعالانی چون محمد عماشه، ساره حجازی، و محمد سلطان و یا تهدید خانواده‌هایشان مسئله‌ای غیرقابل قبول است.... در دولت من هرگز چک سفید امضا شده برای عبدالفتاح السیسی دیکتاتور مورد علاقه ترامپ وجود نخواهد داشت.

دومین دلیل نگرانی محور سعودی از شکست ترامپ، هراس از کاهش معاملات و قراردادهای تسلیحاتی است. دو کشور عربستان و امارات همواره از بزرگ‌ترین خریداران سلاح از آمریکا بوده‌اند و در طول دهه گذشته به دلیل اتخاذ سیاست خارجی تهاجمی در منطقه این تمایل به خرید تسلیحات رشد چشمگیری داشته است. روابط گسترده دونالد ترامپ با محمد بن سلمان و محمد بن زاید تاکنون به انعقاد قراردادهای تسلیحاتی هنگفت منجر شده است. از جمله این قراردادها می‌توان به قرارداد تسلیحاتی با ریاض به ارزش ۱۰۰ میلیارد دلار و قرارداد ۳۷۰ میلیارد دلاری اشاره کرد. امارات نیز اخیراً درخواست خرید تسلیحات پیشرفته از جمله جنگنده پیشرفته اف ۳۵ را به ایالات متحده داده که با موافقت ترامپ همراه بوده است. لذا کشورهای چهارگانه محور ریاض به دلیل احتمال دگرگونی در قراردادهای نظامی و تسلیحاتی از شکست ترامپ در انتخابات نگران هستند.

سومین نگرانی جدی محور سعودی از پیروزی بایدن در انتخابات، هراس از بازگشت آمریکا به برجام است به خصوص که بایدن در دوران تصدی سمت خود به عنوان معاون رئیس‌جمهور، در تصویب توافق هسته‌ای ایران در کنگره نقش فعالی ایفا کرده بود. این در حالی است که عربستان سعودی و امارات نقش مهمی در تصمیم ترامپ برای خروج آمریکا از برجام داشته‌اند. عربستان، امارات و بحرین همچنین از معدود کشورهایی بودند که از تصمیم ترامپ برای خروج از برجام و از سرگیری تحریم‌ها علیه ایران استقبال کردند. مقامات ریاض، ابوظبی و منامه نگران این موضوع هستند که بایدن استراتژی باراک اوباما را برای معامله با تهران بازگرداند، که به عقیده آنها موجب کاهش فشارها بر تهران و آسیب‌پذیر شدن پادشاهی آنها خواهد شد.

چهارمین دغدغه و نگرانی مهم محور ریاض در خصوص نتیجه انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا، پرونده یمن است. در خصوص پرونده یمن، اختلافات متعددی میان دیدگاه‌های دموکرات‌ها و جمهوری‌خواهان وجود دارد. دموکرات‌ها معمولاً مخالف دخالت عربستان در یمن هستند؛ لذا می‌توان گفت که در صورت پیروزی بایدن، دموکرات‌ها فشارهای خود را بر ریاض افزایش خواهند داد تا دخالت خود در یمن را متوقف کند، اما در صورتی که دونالد ترامپ بار دیگر به کاخ سفید راه پیدا کند، حمایت خود را از عربستان سعودی در جنگ علیه یمن ادامه خواهد داد.

گزینه مطلوب قطر، کویت و عمان

کشورهای قطر، کویت و عمان برخلاف سه کشور دیگر شورای همکاری خلیج فارس که خواستار ریاست‌جمهوری مجدد دونالد ترامپ هستند، از پیروزی جو بایدن در انتخابات حمایت می‌کنند. سه کشور قطر، کویت و عمان در ائتلاف سعودی مشارکت ندارند و حتی خواستار پایان جنگ یمن هستند. وضعیت حقوق بشر در این کشورها نسبت به سه کشور دیگر شورای همکاری یعنی عربستان، امارات و بحرین مطلوب‌تر است. کویت، عمان و قطر برخلاف سه کشور دیگر شورای همکاری که مشوق ترامپ برای خروج از برجام بودند، از طرفداران توافق هسته‌ای به شمار می‌روند و از دونالد ترامپ برای خروج آمریکا از توافق هسته‌ای ایران حمایت نکردند. این سه کشور از مخالفان سیاست فشار حداکثری ترامپ علیه جمهوری اسلامی ایران هستند؛ زیرا تشدید تحریم‌ها و سیاست فشار حداکثری را عامل تشدید تنش در خلیج فارس می‌دانند. به خصوص که این سه بازیگر به دلایل ژئوپلیتیکی خواستار جنگ آمریکا با ایران نیستند. این سه بازیگر معتقدند با به قدرت رسیدن بایدن، تنش بین واشنگتن تهران کاهش می‌یابد و جنگ علیه یمن نیز تحت فشار دولت بایدن پایان خواهد یافت.

علاوه بر آن دونالد ترامپ در دوره چهارساله خود نتوانست بحران شورای همکاری را حل و فصل کند و در جریان بحران قطر عملاً از کشورهای محاصره‌کننده شامل عربستان، امارات، بحرین و مصر حمایت کرد؛ این در حالی است که برخی از کارشناسان، ترامپ را بخشی از بحران قطر و حتی دلیل اصلی آغاز آن می‌دانند. به هر روی دوحه، کویت و مسقط از عملکرد دونالد ترامپ در خصوص بحران شورای همکاری ناراضی هستند و معتقدند که با روی کار آمدن جو بایدن این بحران سریع‌تر پایان خواهد یافت. علاوه بر آن تیم کنونی جو بایدن متشکل از کسانی است که اکثر آنها موضع مثبتی در قبال قطر دارند. از جمله این افراد می‌توان به سفیر سابق آمریکا در دوحه اشاره کرد.

گزینه مطلوب ترکیه

ترکیه از بین دو نامزد انتخاباتی ریاست‌جمهوری آمریکا، گرایش بیشتری به دونالد ترامپ دارد. نخستین دلیل نگرانی ترکیه از پیروزی جو بایدن به تنش‌زا شدن روابط آنکارا و واشنگتن در دوره باراک اوباما بازمی‌گردد. در دوره دوم ریاست‌جمهوری اوباما روابط آنکارا و واشنگتن به دلایلی نظیر: بحران سوریه، کودتای نافرجام ۲۰۱۶، دستگیری آندرو برونسون کشیش آمریکایی به اتهام همکاری با گروه پ.ک.ک و نزدیکی ترکیه به روسیه تنش‌زا شد. رجب طیب

اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه در سال ۲۰۱۶، آمریکا و کشورهای غربی را به حمایت از کودتای نافرجام متهم کرد. اردوغان در طی یک سخنرانی در آنکارا گفت که سناریوی کودتا در خارج از کشور نوشته شده است. با این حال دولت او با موج دستگیری‌ها در ترکیه انتقاد کرد و بارها نسبت به سرکوب گسترده هشدار داد، اما آنکارا اعلام کرد این انتقادات را رد می‌کنیم و بازداشت گناهکاران را ادامه خواهیم داد. به سبب همین تنش‌ها، ترکیه نگران پیروزی بایدن در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۰ آمریکا است. در واقع پیروزی بایدن دموکرات برای ترکیه تداعی دوران تنش با باراک او با ما است.

دلیل دوم نگرانی ترکیه از پیروزی بایدن به رویکرد منفی بایدن نسبت به رجب طیب اردوغان بازمی‌گردد. جو بایدن، نگاه منفی به حزب عدالت و توسعه و شخص اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه دارد. جو بایدن در مقام معاون رئیس‌جمهور آمریکا، سه بار به ترکیه سفر کرد و دو بار به دلیل اظهارات تند علیه رجب طیب اردوغان ناچار به عذرخواهی شد. بایدن دسامبر ۲۰۱۹ در مصاحبه با نیویورک تایمز موضعی اتخاذ کرد که به خوبی نشان می‌دهد دل خوشی از دولت برآمده از حزب عدالت و توسعه ندارد. بایدن در این مصاحبه گفته که به شدت نگران رویکرد اردوغان در قبال کردها در این کشور، همکاری نسبی نظامی با روسیه و دسترسی به فرودگاه‌های آمریکایی در این عضو ناتو است... وی در ادامه گفته است: آنچه من فکر می‌کنم این است که ما باید رویکرد بسیار متفاوتی در قبال اردوغان داشته باشیم که از جمله این موارد حمایت از رهبری اپوزیسیون است. جو بایدن در اکتبر ۲۰۲۰ نیز با انتقاد شدید از دونالد ترامپ، از رجب طیب اردوغان درخواست کرده بود که از تصمیم خود درباره تبدیل موزه ایاصوفیه به مسجد صرف نظر کند.

سومین دلیل نگرانی آنکارا از پیروزی بایدن در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا به انتقادات بایدن از سیاست خارجی و تصمیمات منطقه‌ای ترکیه مربوط است. سیاست‌های منطقه‌ای ترکیه همواره در کانون تمرکز و انتقاد بایدن بوده است. بایدن طی دوران معاونت باراک او با ما نشان داده میانه خوبی با سیاست‌های منطقه‌ای ترکیه ندارد. بایدن همواره از مخالفین سرسخت سیاست‌های ترکیه در منطقه از جمله بحران سوریه بوده است. بایدن همچنین در اکتبر ۲۰۱۴ در یک سخنرانی در دانشگاه هاروارد، ترکیه را در حمایت و تقویت از گروه تروریستی داعش و سایر گروه‌های افراط‌گرا در سوریه متهم ساخت.

از همین‌رو ترکیه خواهان پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست‌جمهوری است. زیرا سال‌های پایانی دولت او با ما که دوران تنش‌های سخت میان آنکارا و واشنگتن بود با روی کار آمدن دولت ترامپ تاحدودی بهبود یافت. در همین راستا هیلن ساری ارتم، استاد دانشگاه مدنیت استانبول معتقد است: از نظر ترکیه، ترامپ با همه سیاست سخت و منفی‌اش فردی اهل گفتگو است. اردوغان و ترامپ صاحب یک مجرای گفتگوی آزاد هستند. برای همین ترکیه، ترامپ را بر بایدن ترجیح می‌دهد.

بریده‌هایی از کتاب خاطرات جان بولتون نیز نشان می‌دهد که ترامپ علاقه ویژه‌ای به اردوغان دارد. جان بولتون در کتاب جنجالی خود در خصوص رابطه نزدیک دونالد ترامپ با رجب طیب اردوغان نوشته است این رابطه آن قدر نزدیک

است که ترامپ حتی در زمین گلف تلفنی با اردوغان صحبت می‌کند.

به طور کلی به رغم برخی اختلافات پیرامون اس ۴۰۰ و نیز ارائه لایحه‌های تحریمی علیه آنکارا در مجلس آمریکا، نگاه کلی در آنکارا به شخص ترامپ که به عنوان مانعی برای اعمال تحریم‌های کاستا علیه آنکارا رفتار می‌کند، مثبت است و تغییر یا حتی تضعیف او را در مغایرت با منافع آنکارا قلمداد می‌کند. با توجه به همین نوع دیدگاه مثبت به شخص ترامپ است که آنکارا امکان مانور قدرت به ترامپ در موضوع کشیش برونسون را فراهم آورد. اکنون تیم رجب طیب اردوغان به این جمع‌بندی رسیده است که برخی تهدیدات و رفتارهای غیرقابل پیش‌بینی ترامپ را می‌توان تحمل کرد اما دموکرات‌ها و شخص بایدن از او بدتر خواهند بود. با این حال مقامات سیاسی ترکیه تلاش می‌کنند شیفتگی خود در قبال برخی رفتارها و رویکردهای ترامپ را پنهان کرده و خود را در انتخابات ۲۰۲۰ بی‌طرف نشان دهند.

گزینه مطلوب اسرائیل

یکی از بازیگران منطقه‌ای که از ریاست‌جمهوری مجدد ترامپ متنفع می‌شود، اسرائیل است. اسرائیل یکی از معدود دولت‌های جهان است که دونالد ترامپ در آن بسیار محبوب است؛ در مقایسه با ۱۶ درصدی که از بایدن حمایت می‌کنند، ۵۶ درصد اسرائیلی‌ها ترامپ را در انتخابات آتی ترجیح می‌دهند. دیوید فریدمن، سفیر ایالات متحده در اسرائیل اخیراً گفته است که پیروزی احتمالی بایدن در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا، برای اسرائیل مخرب خواهد بود.

از زمان روی کار آمدن دونالد ترامپ در آمریکا، اوضاع کاملاً به نفع بنیامین نتانیاهو تغییر پیدا کرده است. ترامپ در چهار سال گذشته با خروج از برجام و اعمال مجدد تحریم‌ها علیه ایران، انتقال سفارت آمریکا از تل‌آویو به بیت‌المقدس، پیگیری معامله قرن و تلاش برای تسریع روند عادی‌سازی روابط کشورهای عربی با تل‌آویو، به رسمیت شناختن حاکمیت اسرائیل بر بلندی‌های جولان و کاهش بودجه کمک مالی ایالات متحده به حکومت خودگردان فلسطینی خدمات بزرگی به نتانیاهو و اسرائیل کرد.

از همین‌رو تل‌آویو از شکست ترامپ و پیروزی بایدن در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا به شدت نگران است. نخستین دلیل نگرانی صهیونیست‌ها از شکست ترامپ، نیمه تمام ماندن برنامه‌های همکاری بین تل‌آویو و واشنگتن است. دیوید روتکوف، یادداشت‌نویس هآرتص بر این باور است که بنیامین نتانیاهو که روابط آمریکا و اسرائیل در دوران دموکرات‌ها را از خاطر نبرده است، شاید بهتر از دیگر سیاستمداران اسرائیل از تبعات خروج ترامپ از کاخ سفید و ورود جو بایدن به دفتر ریاست‌جمهوری آگاه باشد. تبعاتی چون تکرار شرایطی که در دوران اوباما بین این دو برقرار بود و باعث می‌شد آمریکا به طور مستمر علیه سیاست‌های اسرائیل به‌خصوص در مورد شهرک‌سازی واکنش نشان دهد و روابط تل‌آویو - واشنگتن در توقف و نوعی فریز سیاسی قرار گیرد. مقامات تل‌آویو نگران هستند که اگر ترامپ پیروز نشود، بسیاری از برنامه‌های همکاری بین اسرائیل و ایالات متحده نیمه تمام خواهد ماند. به عنوان مثال، تل‌آویو هراس دارد با شکست ترامپ در انتخابات پیش‌رو، فرصت اجرایی کردن طرح الحاق دره رود اردن و کرانه باختری را دیگر به دست نیاورد. زیرا علاوه بر

بایدن، دموکرات‌های کنگره نیز یکصدا در برابر طرح الحاق ایستاده‌اند. این در حالی است که دونالد ترامپ مخالفتی با اجرایی شدن طرح الحاق ندارد.

دومین دلیل نگرانی اسرائیلی‌ها از پیروزی بایدن در انتخاب ریاست‌جمهوری ایالات متحده، بازگشت احتمالی آمریکا به برجام است. کارشناسان اسرائیلی این احتمال را مطرح می‌سازند که بایدن در صورت انتخاب، آمریکا را به برجام بازگرداند؛ زیرا بایدن در بخشی از برنامه‌های خود به توافق هسته‌ای ایران (برجام) پرداخته و گفته است: در صورتی که ایران به پایبندی به برجام بازگردد او هم آمریکا را مجدداً به این توافق بازخواهد گرداند، اما توافق را تقویت کرده و برخی مفاد آن را تمدید خواهد کرد. این در حالی است که نتانیاهو از مشوقان اصلی دونالد ترامپ برای خروج از برجام و افزایش تحریم‌ها علیه ایران بوده است. نتانیاهو اذعان کرده که وی مسئول تصمیم ترامپ برای خروج از توافق هسته‌ای بوده است. در حقیقت اسرائیلی‌ها معتقدند که اگر ترامپ مجدداً در انتخابات پیروز شود، به رویکرد اعمال فشار حداکثری خود علیه تهران ادامه خواهد داد و تشدید تنش‌ها بین ایران و آمریکا ادامه خواهد داشت اما به قدرت رسیدن بایدن موجب کاهش فشارها علیه ایران می‌شود.

سومین عامل نگرانی اسرائیل از پیروزی بایدن در انتخاب ریاست‌جمهوری، به هراس از گسست در روابط ریاض واشنگتن بازمی‌گردد. در صورت پیروزی بایدن، دولت‌های خلیج فارس و در رأس آنها عربستان سعودی شاهد تغییر و تحول مهمی خواهند بود. به خصوص که بایدن، دولت سعودی را دولت یاغی و مطرود خوانده و متعهد شده است که صادرات سلاح به ریاض را متوقف کند. این در حالی است که اسرائیل تضعیف محور ریاض را پیروزی ایران و محور مقاومت می‌داند. اسرائیل همچنین از بهبودی روابط ریاض تهران در صورت شکست ترامپ در انتخابات نگران هستند. زیرا هرگونه تحول در روابط عربستان و ایران بر منافع اسرائیل و وضعیت امنیتی‌اش تأثیر مستقیم خواهد گذاشت و تل‌آویو را به بازنگری در راهبرد منطقه‌ای خود وا می‌دارد؛ زیرا این راهبرد تاکنون براساس تعریف ایران به عنوان دشمن مشترک عربستان و اسرائیل تنظیم شده است. به عنوان مثال یوئل گازانسکی، مدیر برنامه مطالعات خلیج فارس مرکز مطالعات امنیت ملی اسرائیل و سیما شاین مدیر سابق شاخه پژوهش در موساد در گزارشی می‌نویسند: در صورت کاهش تنش میان تهران و ریاض اسرائیل مجبور می‌شود به تنهایی بار رویارویی با ایران را بر دوش بکشد و برای همین اسرائیل باید روند ارتباطات ایران و عربستان سعودی را به دقت زیر نظر داشته باشد تا در برابر تحولاتی که منافع حیاتی اسرائیل را در معرض خطر قرار می‌دهد غافلگیر نشود.

گزینه مطلوب محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران

در جمهوری اسلامی ایران پیرامون اینکه کدام یک از نامزدان انتخاباتی ریاست‌جمهوری آمریکا برای تهران بهتر خواهد بود، دو دیدگاه متفاوت وجود دارد. از یک‌سو برخی معتقدند دونالد ترامپ می‌تواند برای ایران گزینه مطلوب‌تری باشد؛ زیرا آمریکای ضعیف از حیث اقتصادی و منزوی از نظر بین‌المللی را رقم خواهد زد که در تقابل با ایران موفقیت جدی نخواهد داشت اما اگر بایدن رئیس‌جمهور شود در ایجاد اجماع علیه ایران موفق‌تر عمل خواهد کرد. از سوی دیگر برخی معتقدند

از آنجایی که جو بایدن سیاستش نسبت به ترامپ نرم‌تر است برای ایران بهتر خواهد بود.

با این حال به نظر می‌رسد که روی کار آمدن جو بایدن به دلایل متعددی برای ایران گزینه مطلوب‌تری باشد. نخست اینکه بایدن هرچند رویکرد چندان مثبتی به ایران ندارد ولی از مخالفان سیاست خارجی ترامپ در مورد تهران است. بایدن راهبرد دولت ترامپ در خصوص ایران را فاجعه خود ساخته تلقی می‌کند؛ وی معتقد است که بذر تهدیدها زمانی کاشته شد که در سال ۲۰۱۸ دولت ترامپ از توافق نامه برجام خارج شد. جو بایدن، نامزد حزب دموکرات و رقیب انتخاباتی دونالد ترامپ، در زمان حصول برجام، معاون باراک اوباما بود و این توافق را بارها ستایش کرده است. در پیش‌نویس ۸۰ صفحه‌ای حزب دموکرات که بخشی از آن شامل بازگشت به توافق هسته‌ای با ایران است آمده: دموکرات‌ها از مسیر دولت ترامپ برای جنگ با ایران برمی‌گردند و به دیپلماسی هسته‌ای، کاهش تنش و گفت‌وگوی منطقه‌ای اولویت می‌دهند.

دوم پیروزی بایدن منجر به روی کار آمدن تیم متعادل‌تر و منطقی‌تر از دولت ترامپ خواهد بود. این امر امکان مذاکره را نسبت به تیم دونالد ترامپ آسان‌تر خواهد کرد. ترامپ برخلاف دولت اوباما با چینش کابینه ضدایرانی، کمپین فشار حداکثری را با سرسختی بسیاری دنبال کرده و برای منزوی و تسلیم کردن تهران از هیچ تلاش و اقدامی دریغ نکرده است. ترامپ طی دوره چهارساله خود چهار اقدام را علیه ایران اتخاذ کرد. خروج از توافق هسته‌ای؛ محاصره و تحریم شدید اقتصادی؛ قرار دادن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست تروریسم و ترور شهید سردار قاسم سلیمانی. از آنجا که برنامه ترامپ برای به زانو درآوردن ایران در دوره نخست با شکست مواجه شد و تهران حاضر نشد تحت فشار با دولت ترامپ مذاکره کند در صورت پیروزی مجدد ترامپ در انتخابات و پیروی از الگوی دوره نخست، فشار اقتصادی شدیدتری را بر ایران و متحدان تهران وارد خواهد کرد. علاوه بر آن برای ایران کنش جو بایدن در مقایسه با رفتارهای دمدمی مزاج گونه‌ای و فقدان سیاست یکپارچه دونالد ترامپ قابل پیش‌بینی‌تر است.

سومین دلیل مطلوب بودن بایدن برای ایران عدم حمایت همه‌جانبه وی از محور سعودی در پرونده‌های منطقه و در نهایت کاهش تنش در منطقه خواهد بود. این در حالی است که دولت ترامپ در راستای مهار نفوذ ایران در منطقه، اولویت خود را متحد کردن کشورهای عربی با اسرائیل و تشکیل جبهه قدرتمند علیه ایران قرار داده است؛ ترامپ همواره حامی عربستان، امارات و اسرائیل بوده در حالی که بایدن نگاه متفاوتی به این مسئله مسئله دارد و به سیاست تعامل با ایران معتقد است. به همین دلیل است که مقامات سعودی و اسرائیلی به قدرت رسیدن بایدن را به معنای بازگشت آمریکا به برجام، رفع تحریم‌ها و کاهش فشارها علیه تهران قلمداد می‌کنند که برآیند آن شکوفایی اقتصاد ایران و قدرتمندتر شدن محور مقاومت خواهد بود. به بیان دیگر تل‌آویو و بازیگران محور ریاض، دونالد ترامپ را به‌دلیل تقابل با دشمن خارجی خود یعنی جمهوری اسلامی ایران متحدی ارزشمند در کاخ سفید می‌دانند.

علاوه بر ایران، پیروزی بایدن در انتخابات در راستای منافع سایر بازیگران محور مقاومت خواهد بود. عراق از جمله کشورهای منطقه‌ای است که از تشدید تنش در منطقه متضرر می‌شود. بغداد بارها اعلام کرده که خواستار تبدیل این

کشور به میدان نزاع و رقابت بین کشورهای منطقه‌ای و بین‌المللی نیست؛ از آنجایی که پیروزی بایدن باعث کاهش میزان تنش میان ایران و آمریکا در عراق خواهد شد، عراق از آن استقبال می‌کند. علاوه بر آن با وجود نیاز عراق به واردات برق و سایر کالاهای دیگر از ایران اما دونالد ترامپ در راستای سیاست فشار حداکثری علیه ایران بارها از بغداد درخواست کرده که روابط اقتصادی خود با ایران را قطع کند. از این رو پیروزی جو بایدن موجب استقبال عراقی‌ها خواهد شد. با این حال برخی جریان‌ها در عراق که با ادامه فعالیت سازمان حشدالشعبی مخالف هستند، خواهان ریاست جمهوری مجدد دونالد ترامپ در راستای سیاست تضعیف این سازمان هستند.

شکست ترامپ و پیروزی جو بایدن در راستای منافع سایر بازیگران محور مقاومت از جمله، سوریه، حزب‌الله لبنان، انصارالله یمن و جریان‌های مقاومت در فلسطین خواهد بود. زیرا ترامپ با اعمال تحریم‌های موسوم به سزار، فشارهای اقتصادی زیادی بر دولت و مردم سوریه متحمل کرده است. دولت ترامپ همچنین در عرصه سیاسی و اقتصادی فشارهای گسترده‌ای بر حزب‌الله لبنان وارده نموده است. حمایت‌های همه‌جانبه دونالد ترامپ از ائتلاف سعودی اماراتی علیه یمن نیز موجب تخریب زیرساخت‌های کشور فقیر یمن و تداوم جنگ در این کشور شده، این در حالی است که بایدن مخالف ادامه جنگ علیه یمن است.

نتیجه‌گیری

بازیگران منطقه‌ای با حساسیت و تأمل خاص انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا را رصد می‌کنند. سه کشور عربستان سعودی، امارات متحده عربی و بحرین از دونالد ترامپ حمایت می‌کنند و برای افزایش شانس پیروزی وی در انتخابات، ابوظبی و منامه با اسرائیل توافق صلح امضا کردند. با این حال اگرچه بسیار از بازیگران خاورمیانه از جمله عربستان سعودی، امارات، بحرین، مصر، اسرائیل و ترکیه خواستار ریاست‌جمهوری مجدد دونالد ترامپ هستند اما با افزایش شانس بایدن، راهبرد سکوت و سیاست بی‌طرفی را در پیش گرفته‌اند تا از انتقام و خشم دموکرات‌ها در صورت پیروزی در امان بمانند.

به هر ترتیب انتخاب مجدد دونالد ترامپ آثار و پیامدهایی عمیق بر منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا خواهد گذاشت. ترامپ که درقبال بازیگران منطقه رفتارهای دمدمی مزاج گونه‌ای را اتخاذ کرده در صورت پیروزی مجدد وی روش خودمحورانه خود را ادامه خواهد داد. در صورتی که ترامپ پیروز انتخابات خواهد بود به متحدین خود در منطقه آزادی عمل بیشتری خواهد داد و این امر به تشدید تنش در منطقه منجر خواهد شد. به خصوص که ترامپ از طریق تشدید تنش در منطقه خلیج فارس به دنبال فروش بیشتر تسلیحات به کشورهای شورای همکاری است. اما از آنجایی که پیروزی بایدن به معنای ادامه سیاست باراک اوباما است این امر به معنای کاهش تنش در منطقه خواهد بود؛ به همین جهت قطر، کویت و عمان از روی کار آمدن جو بایدن حمایت می‌کنند. به خصوص که پیروزی بایدن، کاهش حمایت ایالات‌متحده از محمد بن سلمان را به دنبال خواهد داشت که می‌تواند به تعدیل سیاست خارجی تهاجمی ریاض و متحدانش در منطقه منجر گردد.

در صورت پیروزی مجدد ترامپ، روابط ترکیه و آمریکا همانند چهار سال گذشته در خط مشی مشخصی ادامه خواهد داشت اما انتخاب احتمالی جو بایدن در انتخابات که رویکردی منفی و انتقادی نسبت به سیاست‌های منطقه‌ای ترکیه دارد، سیاست فشار علیه آنکارا را در مناطق مختلف جهان در پیش خواهد گرفت. این امر خوشایند آنکارا نیست و به نظر می‌رسد با پیروزی دموکرات‌ها تنش در حوزه سیاست خارجی واشنگتن - آنکارا بیش از پیش افزایش یابد.

پیروزی بایدن موجب می‌شود بنیامین نتانیاهو، در لیست زیان دیدگان انتخابات ریاست‌جمهوری قرار بگیرد؛ زیرا ترامپ با انتقال سفارت آمریکا به قدس و پذیرش الحاق جولان سوریه به سرزمین‌های اشغالی و تشویق و فشار کشورهای عربی برای امضای توافق صلح کمک شایانی به اسرائیل کرد که تاکنون هیچ یک از روسای جمهور آمریکا جرأت آن را نداشت. با این حال ریاست جمهوری بایدن برای اسرائیل چالش آمیز نخواهد بود و روابط آمریکا با اسرائیل با رفتن ترامپ کمترین صدمه را خواهد دید.

در خصوص ایران نیز می‌توان گفت اگر دوره ریاست‌جمهوری ترامپ تا سال ۲۰۲۵ ادامه یابد، وی کمپین فشار حداکثری را علیه ایران ادامه خواهد داد اما پیروزی احتمالی بایدن همچنین می‌تواند فرصت‌هایی را برای جمهوری اسلامی ایران به دنبال داشته باشد تا از نگاه متعادل‌تر تیم سابق اوباما در قیاس با ترامپ، با رفع برخی اختلافات ناشی از تفاوت در ادراکات و سوبرداشت‌ها، باب جدیدی از روابط کمتر خصمانه و تنش‌زا بین دو کشور رقم بخورد.